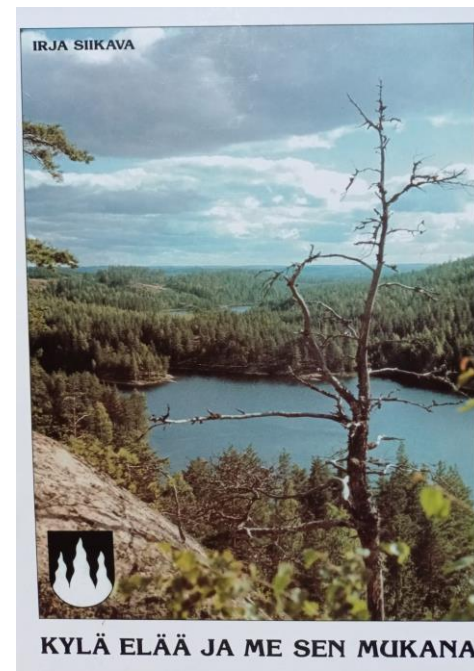
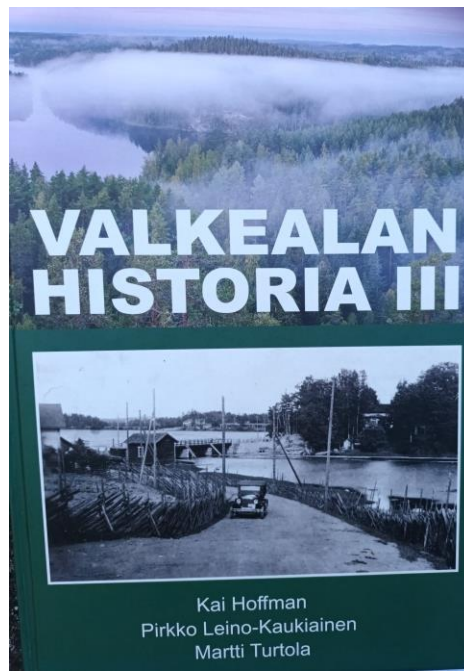

Matkailun synty Pohjois-Valkealassa ja Suomen Kultareitin alku

Elovalkeat 50 vuotta Valkealan vesillä

Kuvia historiasta risteilyllä 29.7.2023

Koonnut Kaarle Nordenstreng lähinnä teoksista:

Matkailun vaiheita Pohjois-Valkealassa

- 1911 Voikosken kirjuri Pekurinen merkitsi: ”Täällä on kaunista kaikkialla, silmiä hivelevät näkymät vuorillamme. Seutu on niin kaunista, kirkasvetiset järvet, tummansinisets metsälammet. Harva muukalainen tietää seutumme kauneuden. Se ei ole tullut suuren yleisön tietoisuuteen. Ei vieras löydä sen nähtävyyksiä.”
- 1957 Siikavan Lokki-vene alkoi kuljettaa vierailijoita Vuohijärvellä ja Repovedellä.
- 1959 vesiretkeilyreitti avattiin Valkealan kunnan tuella.
- 1960-luvun alussa ”Suomen Kultareitti” tunnettiin jo laajalti (jopa VR:n rengasmatkoissa) ja Orilammen maja alkoi kehittyä sen tukikohtaksi; Olhavanvuoresta tuli vuoristokiipeilijöiden harjoituspaikka.
- 1970-luvulla Orilammen maja laajeni lomakeskukseksi ja Kultareittiä ajettiin säännöllisesti; omaehtoinen luontomatkailu Repovedellä yleistyi ja Repovesi oli yksi komitean ehdottamista 42 uudesta kansallispuistosta (3000 hehtaaria).
- 2000-luvun alussa hyväksyttiin pitkän kiistelyn jälkeen laki Repoveden kansallispuistosta (1540 hehtaaria josta 700 ha Pahkajärven varuskunnassa); lisäksi Voikoski Oy perusti kansallispuiston yhteyteen 50 hehtaarin laajuisen Kuutinlahden suojelualueen, joka kuuluu Natura 2000 -verkostoon.

Valkealan historiakirjan 3. osan pääluvussa

Pitäjästä kaupunginosaksi (1865-2009)

Pirkko Leino-Kaukiainen kirjoittaa (s. 216):

Valkealassa herättiin 1950-luvulla pohtimaan matkailun merkitystä. Havahduttiin tajuamaan erityisesti kunnan pohjoisosan järviolueen omaleimaiset luonnonarvot. Suomalainen luonto oli muuallakin todettu matkailun kannalta vetovoimaiseksi tekijäksi. Ajatus kypsyi nopeasti sen jälkeen, kun Hillosensalmella asuneet Irja ja Väinö Siikava tarjosivat koululaiskuljetuksiin käyttämäänsä moottorivenettä myös yksityisiin risteilyihin Vuohijärvellä ja Repovedellä. Ratavartija ja nuorisolautakunnan jäsen Väinö Siikava kutsui vuonna 1957 lautakunnan kokoukseen Hillosensalmelle ja järjesti samalla veneretken Valkealan vesillä. Lautakunta oli ihastunut ja ehdotti Siikavalle turistiristeilyjen aloittamista...

Irja ja Väinö Siikava ryhtyivät kehittämään risteilyjä Pohjois-Valkealan vesillä vuonna 1957. Tukena oli urheilu- ja nuoriso-ohjaaja Olavi Piesanen, joka järjesti laiturit rantautumispaikoille. Hän hoiti myös tiedottamista kutsumalla reitille lehtimiehiä Kouvolasta. Kouvola-Seuran puheenjohtaja K.A. Pukkila ja muutamat kunnassa kesää viettäneet perheet toivat tuttaviaan veneretkille ja tekivät niitä tunnetuksi. Eräällä vierailulla heinäkuussa 1959 risteily sai nimekseen Suomen Kultareitti, jonka Kaarle Nordenstreng toi tietoisuuteen *Uuteen Suomeen* kirjoittamassaan artikkelissa. Sieltä tieto siirtyi vuonna 1961 *Suomen Kuvalehden Matkaoppaan* retkeilykohteisiin ja muihinkin valtakunnallisiin matkailuesitteisiin. Julkisuus toi Hilloksen-salmelle puhelin- ja maantieyhteydet.

Risteily heinäkuussa 1959

Sveitsiläinen Konrad Meister huudahti Korpisaarenuorella: ”Tämähän on Suomen Kultareitti!” (Hän oli perheineen juuri ollut Hopealinjalla.)

Kuvassa Konrad Meister kiikaroi, Kalle Pukkila osoittaa Repovuorelle.

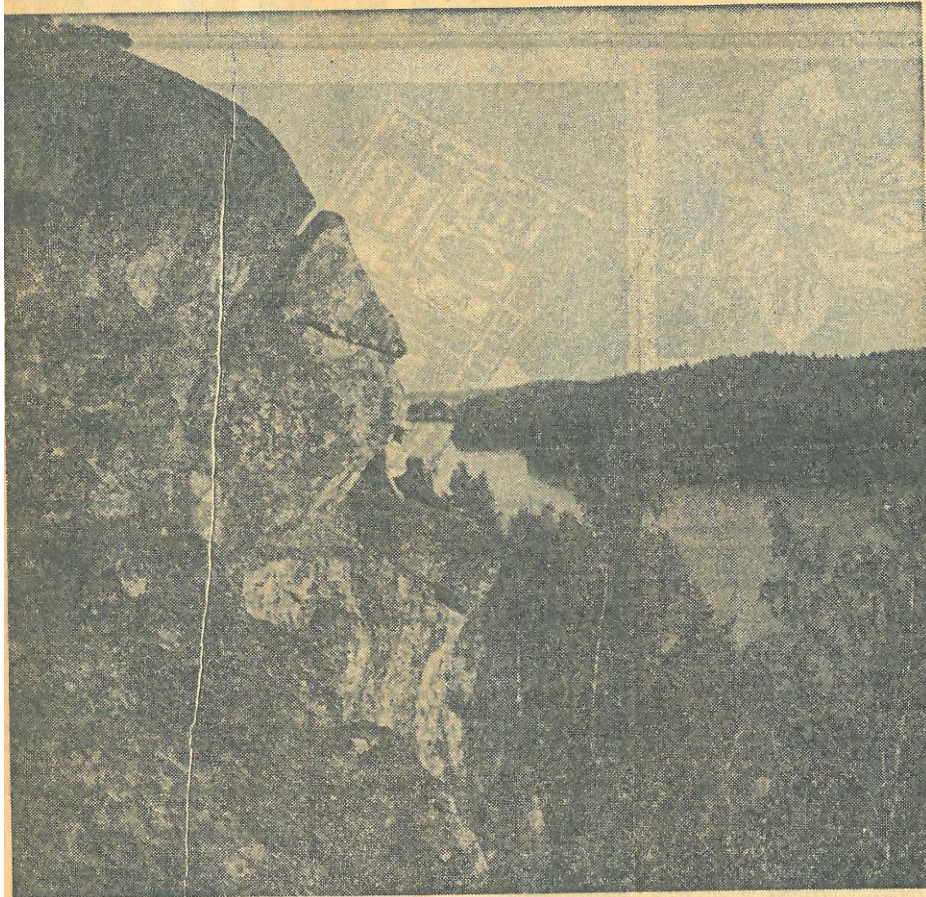
Toisessa kuvassa Pukkila esittelee Vieno Meisterille Hillosensalmen suuntaa

Uusi Suomi syyskuussa 1959

UUSI SUOMI

Torstaina, syyskuun 10. pnä 1959

Karjalan rapakivialueelle ovat ominaisia pystysuorat tai vaakatasossa olevat kallioopin-
nat. Taustana joka puolella metsän kattamien niemiä polveilu vesien välissä.

”Suomen Kultareitti” Pohjois-Valkealan vesillä

Pohjois-Kymenlaakso edustaa tyy-
pillisintä Suomea: verkkaisesti
virtaavan Kymijoen äyräille asti
ulottuvia viljavia peltoja, välillä

riitaista oikeutta kalavesistään ja
riistamaistaan, valtakunnanraja on
aikoinaan kulkenut Kymijokea
myöten, ja Kustaa III:n sotaretket

yksityiset maanomistajat suhtat
tuivat suopeasti asiaan, kun näiltä
tiedusteltiin mielipidettä vakina-
sen vesireitin ja leiriytymisalueide
perustamisesta, ja niin avattiin tä-
nä kesänä uusi

Pohjois-Valkealan vesiretkilyreitti

Matkustettuanne junassa Kouvo-
lasta kohti Mikkeliä hieman yli
km, aikaa yhtä pitkä taival, jona

JOISTA tunnetuin on valkealan
ryllä. Myös monia isoisan työtapoja
on kuin vahingossa säilynyt; näin
syyspuolella saattaa varhaisena
aamuhetkenä kuulla varstoilla
puinnin rytmikästä ääntä, ja jos-
sain tienpuolella selittelee leppoi-
san ystävällinen ”valkealaisisäntä”
naapurilleen: ”Sit myö ihlan koh-
lasteh pantih pellavaitit likoh”.
Yleensäkin aidot asukkaat täällä-
päin ovat nähtävyyksensä. Hei-
dän erikoista murretta kuunnelles-
saan ei tunneista todella ole lukua.

Virkeää nykyaikaa

Pohjois-Kymenlaaksoon keskitty-
neet mittavat tehdaslaitokset ym-
päristöineen edustavat taas elin-
voimaista tätä päivää. Keskuksiksi
tunnustetaan kuitenkin kaikkialla
Kouvola, pian kaupungiksi muut-
tuva kiireinen Kymen läänin pää-
paikka, joka on syntynyt rautatien
vuoksi ja joka edelleenkin tuntee
läheisesti omakseen junanvihellyk-
sen, vaikka aika on tuonut paljon
muutakin mukanaan — Kouvolan
junanlähettäjä istuu näet viiden
radan risteyksessä.

Kouvolan seuduilla ei siis ole
matkailumahdollisuuksista puutet-
ta, siitä antaa vakuutuksen jo näin
ylimalkainen tutustuminen olosuh-
teisiin. Matkailuinnostus lienee
myös ollut se voima, joka avasi
valkealaisten silmät näkemään pi-
täjänsä pohjoisosassa levittäytyvien
järvien ja niiden välissä kohoavien
harjanteiden kauneuden. Kunta ja

vuohijärven vapautus
naisen paljon historiaa: Rajasaari
on muistona maakuntien liittymis-
kohdasta ja Kinansaari johdatte-
lee ajatuksen näiden mahtimiesten
riitoihin kullekin kuuluvista alueis-
ta. Mäntysaarella on yhä käytössä
oleva hautausmaa, jonka vaiheet
ulottuvat ainakin 700 vuoden taak-
se kristillisenä aikana — todennä-
köisesti saari on ollut vuosisatoja
ennen tätäkin pakanuuden aikaise-
na pyhänä maana. Satavuotisten,
tummiin rautaristien vieressä le-
pää myös 12 sankarivainajaa —
pienen kylän hinta maan vapau-
desta.

Siirryttäessä Hillosensalmen koh-
dalta Vuohijärveltä Repoveden
puolelle, havaitsee heti olevansa
Karjalan rapakivi-alueella; kym-
meniä metrejä pystysuorina koho-
vat kallionseinämät ja toisaalta yl-
hällä laakeina levittäytyvät kal-
liot ovat luonteenomaisia. Kun tä-
hän kuvaan yhdistää vielä metsäis-
ten kankaiden ja mutkittelevien ve-
sien linjakkaan kauniin vuorotte-
lun, voi kuvitella millaisia maise-
mia ja näkymiä täällä silmälle tar-
joutuu.

Hetken luomaa innostusta oli eh-
kä siinä sanassa, jonka muuan
sveitsiläinen turisti sanoi seistes-
sään Repovuorella: ”Tämä on Suo-
men Kultareitti!”, mutta se tulkit-
see kuitenkin vieraan tunteita se-
kä vakuuttaa matkailuasioiden jär-
jestäjille, että työ on ollut tulok-
sellista. — KN.

Pohjois-Valkealan vesireitin avajaiset heinäkuussa 1959 ja Suomen Kultareitti -nimen läpimurto 1960

6-Nro 112 - 1959

POHJOIS-VALKEALAN VESIREITTEJÄ

Yrjöntalve heinäkuun 10. päivänä

Pohjois-Valkealan hivelevän kaunis vesireitti on avattu

POHJOIS-VALKEALAN VESIREITTEJÄ

Kaksi kärkitulosta Turussa
Rekola 47,5, Rahkamo 15,49

Leiriytymispaikat ja retkeilykohteet

Kouvolan Sanomat kertoi 10.7.1959 kokosivun jutussa, että Pohjois-Valkealan vesireitkeilyreitti on avattu.

Retkeilykohteita

Pohjois-Valkealan vesireitkeilyreitti («Suomen Kultareitti»)

Junan viisittua pois Kouvolaan ja jatkettua Kuopioon päin aikaa vaunukunnasta pian näkyä kappale viehättävintä Järvi-Suomea. Maisemalle on ominaista metsäisten ranta- ja saarikkaiden välistä veden linjakas vaihtelu. Seudun erämaaluonne on aito, 20 km pituisella taipaleella näkyy ehtimiseen votta eikä ihme, onhan tuolla seudulla sadan neliökilometrin alueella nelisensataa järveä. Olemme pohjois-Valkealan vesireitkeilyalueella. Täällä on «Suomen Kultareitti», tuo 40-50 kilometrin vesireitkeilyreitti, kanootireitkeilyreitti ihannemaasto, jonka matkaminen moottoriveneellä kestä 7-8 tuntia.

Tälle vesistörengasalle on sopivinta lähteä Vuohijärven tai Hilloensalmien aseman rannasta. Moottorivene voi sinne tilata Väinö Stikavalla, os. Hilloensalmi, tai puhelimitse Mouhu 2. Veneseen sopii kerrallaan 10-15 matkustajaa. Lähtöpaikasta, hinnasta ja poikkeamisista on sovittava kuljettajan kanssa.

Retken alkumatka, Vuohijärven puoli, on laajaa järvimaisemaa. Järvi on 26 km pituinen. Monine saarineen ja niemineen se tarjoaa runsaasti herkkävyyistä luonnonkauneutta. Erityinen nähtävyys on Lampisaari, järven eteläosassa sijaitseva lähes puolitoista kilometriä pitkä harjanne lumelampineen ja kiviikkoriuttoineen. Kirjokiven kannakselle suunnitellaan näköalapaikka. Vuohijärvi tarjoaa runsaasti myös historiaamme liittyvää nähtävää: Rajasaari on muistona maakuntien liittymiskohdasta ja Kinnaasaaren nimi jo ilmaisee maakuntien mahtimiesten sen omistamisesta riideltä. Hilloensalmella sijaitseva Mäntysaaren hautausmaa on ollut käytännössä yhtämittaisesti 700 vuoden ajan.

Repoveden puolella muuttuvat maisemat ylhemmiksi ja vaihtelevammiksi. Akkijärkkä kalliolenäimät nousevat järven rynnästä usein kymmeniä metrejä levittäytyen ylhäällä laakeiksi kallioasanteiksi.

Näköalapaikkoja ovat Korpisaarenuori, Repouuri, Ruskeansalmenuori ja Mustanlamminnuori. Paikat on merkitty järville näkyvillä tauluilla, joiden kohdalta läh-

tee viitottettu polku näköalapaikalle. Leiriytymispaikat: Lampisaaren eteläkärki, Ruskeansalmi ja Lapinsalmi. Tulen saa tehdä vain sitä varten rakennetuille tulisijalle.

Retken voi päättää Luujärven Luulahteen tai palaten Hilloensalmien asemalle, josta Kouvolaan on noin tunnin ja Mikkeliin noin kahden tunnin junamatka.

Valkealan urheilu- ja nuorisolautakunta kehittää edelleen tämän uusimman retkeilyalueemme matkailuololoja.

Etelä-Valkealan auto- ja pyöräreitkeilyreitti,

jonka lähtöpaikkana on Kouvola ja pituus 50 km. Kts → «Muita retkeilyreittejä».

Matkaoppaan Retkeilykohteita-osastossa Kultareitin nimi löi lopullisesti itsensä läpi.

Matkaoppaan Retkeilykohteita-osastossa Kultareitin nimi löi lopullisesti itsensä läpi.

Lisää Uudessa Suomessa 1960-1961

Keski­viikkona, syyskuun 21. pnä 1960

SUOMI

Johtaja K. A. Pukkila ja sveitsiläisen tehtailijan suoma­laissyntyinen puoliso, rouva Vieno Meister Valkealan reitillä Korpisaaren vuorella.

Pohjois-Kymenlaakson vesireitti alkanut kiinnostaa matkailijoita

U.S. Kouvola, syyskuussa , Langinkoski nävttää edelleen

UUSI SUOMI 1961

Perjantaina, elokuun 18. pnä

Sisäsuomen järvinäkymät panevat tanskalaisen ihastuneen-mietteliäksi. Oik. suurlähettiläs Holger Bech vieressään tyttärensä Kirsten. Rouva Inger Bech keskustelelee ylläjohtaja S. Pirisen kanssa.

Tanskan suurlähettiläs tutustui Kymenlaakson "Suomen Kultareittiin"

Vasta parin vuoden ikäisen Pohjois-Valkealan vesireitin näytti kauneimmat puolen­sa viime tilstaina, jolloin tois­taiseksi arvovaltaisin seurue vieraili Suomen Kultareitiksi kut­sutulla järviristelyllä. Kirkas auringonpaiste äydensi järvimai­seman maalausellisuutta, ja tanskalaiset vieraat saattoivat hallioissaan ihastella heille outo­ja luonnonkauneuden sävyjä sekä matkailumiehet hahmotella tämän uusimman vesireitin ke­hittämistä.

Valtionrautateiden Matkatoimis­to ja Valkealan kunta olivat jär­jestämässä matkan muodossa tah­toineet varata hiljattain maaham­me siirtyneelle Tanskan uude­le suurlähettiläälle Holger Bechille, hänen vaimolleen ja

tyttärelleen tilaisuuden tutustua järvi-Suomen kauneimpiin näky­miin. Seurueeseen kuuluivat lisäksi Tanskan Suomessa olevan siirto­kunnan puheenjohtaja ja rouva Francis Beckett, tanskalaisen Botnia-laivan kapteeni ja rouva Henry Simonsen, VR:n Mat­katoimiston päällikkö A. Lempi­nen sekä Rautatiehallituksen ylläjohtaja S. Pirinen. Matkan joh­tajana ja oppaana toimi majuri Bertel Nordenstreng.

Retkellä lähtivät matkaan Hel­singistä varhain aamulla. Kouvo­lan asemaravintola Siippyörissä nauti lounaan jälkeen jatkettiin matkaa kohti pohjoista, ja Valkea­lan kunnan talon suojissa juotiin kahvit kunnanhallituksen läsnäol­lessa. Valkealan kunnanvaltuuston puheenjohtaja Toivo Utti piti puheen suurlähettiläs Bechille, jolle samassa yhteydessä oimettiin myös Valkealan vaakunaviiri. Tans­kan lähettiläs oli vastaanotosta suorastaan liikuttunut; lämpimin sanoin hän kiitti vieraanvaraisia isäntiä ja kertoi todenneensa mie­lenkiinnolla, miten vauraus ja ys­täväisyys yhtyvät tässä suuressa pitäjässä ja sen kunnantalossa.

Valkealan kirkolta suunnattiin matka bussilla Vuohjärven ase­malle, missä astuttiin moottorive­neeseen. Kesäisen auringon paistaessa kierrettiin yli 50 kilometrin pituinen vesireitti, jonka varrelle luonnonkauneus, historia ja retkeily­edellytykset ovat miellyttävällä tavalla ryhmittyneet. Suuren kalli­seinämän katveessa, "Löppösen luon­nemaalinen järviristely päättyi Hevosojan kylään, missä noustiin taas bussiin.

Palmu­matkalla matkalaiset olivat Kouvolan kaupungin vieraina Kauppakerholla. Kouvolan kaupun­ginvaltuuston puheenjohtaja varat. Simo Rautala kohdisti täällä sa­nansa ylläjohtaja Piriselle — Rau­tateiden, "Kouvolan äidin" edusta­jalle — ja suurlähettiläs Bechille, joka vastatessaan sanoi olevansa "mykistynyt" kaikesta matkalla ko­kemastaan.

— K. Nd-g.

Retkeläisiä Lokki-veneessä 1959-61

Vasemmalla Väinö Siikava soittaa. Oikealla soittoa kuuntelevat Valkealan kanttori Armas Siukonen tyttärensä Pirkko Nelsonin ja tämän miehen kanssa, vasemmalla Olavi Piesanen, takatuhdolla valokuvaaja Eero Suikki. Lokki teetettiin Summassa, siihen mahtui 24 matkustajaa.

Vesibussi Tuuli (43 matkustajaa) hankitaan Helsingistä 1962

Se nostetaan Eteläsatamasta V. Siikavan ja B. Nordenstrengin seurattessa

... ja lasketaan rekan lavalle, jolla se kuljetetaan sivuteitä Hillo-salmelle.

Jatkosta lisää

Irja Siikavan kirjassa *Kylä elää ja me sen mukana* (ss. 83-97)
sekä *Valkealan historia III* (ss. 216-226)

Orilammen maja kehittyi Kultareitin keskuukseksi ja sen huipputapauksia
olivat presidentti Urho Kekkosen hiihto- ja kalamatkat 1978-80

Presidentti Urho Kekkonen kävi vuosina 1978–1980 kolmesti Väinö, Irja ja Leena Siikavan vieraana Orilammen lomakeskuksessa hiihto- ja kalastusretkillään. Seurueeseen kuului 1980 myös Kymen läänin maaherra Erkki Huurtamo. Kuva Poikilo-museot.